

Společně jistější:

**role odborových organizací
v řešeních krize bydlení
a energetické chudoby**

Seznam tabulek

Tabulka 1 Popis vzorku	9
Tabulka 2 Krize bydlení: podle krajů	12
Tabulka 3 Krize bydlení: podle odborů	13
Tabulka 4 Energetická zátěž: podle krajů	15
Tabulka 5 Energetická zátěž: podle krajů, kombinace faktorů	16
Tabulka 6 Energetická zátěž: podle odborů	17
Tabulka 7 Energetická zátěž: podle odborů, kombinace faktorů	18
Tabulka 8 Dluhy na energiích	19
Tabulka 9 Role odboru v řešení energetické chudoby a krizi bydlení	21
Tabulka 10 Podpora odborů při řešení energetické chudoby mezi lidmi ve vlastním a nájemním bydlení	26
Tabulka 11 Podpora odborů při řešení krizi bydlení mezi lidmi ve vlastním a nájemním bydlení	27
Tabulka 12 Pomoc odborů při řešení energetické chudoby, rozložení podle věku	28
Tabulka 13 Pomoc odborů při řešení krizi bydlení, rozložení podle věku	29

Seznam grafů

Graf 1 Podíly respondentů a respondentek podle krajů	10
Graf 2 Podíly respondentů a respondentek podle věku	10
Graf 3 Podíly respondentů a respondentek dle typu vlastnictví	10
Graf 4 Podíly nákladů na bydlení na příjmech členů a členek odborů	11
Graf 5 Zažil/a jste během posledních dvou let situaci, kdy jste si nemohl/a zajistit v bytě dostatečné ochlazení v letních vedrech?	20
Graf 6 Nabízejí odbory, jichž jste členem/členkou, jakoukoli formu podpory v oblasti bydlení nebo při řešení energetické chudoby?	21
Graf 7 Jakou podporu vaše odbory nabízejí?	22
Graf 8 Uvítal/a byste nějaký (další) druh podpory od odborů?	23
Graf 9 Uvítal/a byste nějaký (další) druh podpory od odborů?	23
Graf 10 V jakých konkrétních oblastech spojených s řešením energetické chudoby byste uvítal/a podporu odborů?	24
Graf 11 V jakých konkrétních oblastech spojených s řešením krize bydlení byste uvítal/a podporu odborů?	25

Obsah

Seznam tabulek	1
Seznam grafů	1
Úvod	3
Hlavní zjištění	4
Role odborů v řešeních krize bydlení a energetické chudoby – příklady dobré praxe	5
Mezinárodní příklady dobré praxe	5
České příklady dobré praxe	7
Analytická část: zkušenosti českých pracujících s krizí bydlení a energetickou chudobou	8
Metodologie výzkumu	8
Jak odboráři a odborářky zvládají náklady na bydlení?	11
Jak odboráři a odborářky zvládají náklady na energie?	14
Nakolik členy a členky odborů trápí vysoké teploty v létě?	20
Krize bydlení a energetická chudoba: jakou roli mají podle členů a členek odbory?	21
Závěry a doporučení	30
Tiráž	32

Úvod

Vysoké náklady na bydlení (zejména nájemné) a rostoucí energetická zátěž patří v České republice k nejzávažnějším společenským problémům. Dopadají na celou společnost, na ohrožené skupiny, ale i na ty pracující, kteří se dlouhodobě potýkají s problémem nízkých reálných mezd.

Výzkum, jehož výsledky jsou shrnuty v tomto dokumentu, se zaměřil na roli odborů při řešení těchto problémů – a na to, jaké formy podpory jejich členstvo preferuje. Nejde o reprezentativní šetření celé členské základny českých odborových organizací, ani o snahu potvrdit závěry předchozích reprezentativních studií v prostředí těchto organizací.¹ Výzkum slouží jako explorativní nástroj a úvodní sonda, která pomáhá formulovat hypotézy pro další analýzu a nabízí praktické podklady pro činnost odborů i dalších aktérů. Zkoumá možnosti zapojení odborů do řešení krize bydlení a energetické chudoby a hledá průnik zájmů odborového hnutí, ekologických iniciativ a hnutí za právo na bydlení.

Výzkum probíhal v období od června do října 2025. První část měla kvalitativní a explorativní charakter (kulatý stůl), kterého se zúčastnili odboráři a odborářky, zástupci iniciativy za dostupné bydlení a organizace Re-set. Druhá část byla kvantitativní a spočívala v dotazníkovém šetření mezi členy a členkami odborů. Sběr dotazníků probíhal od konce srpna do října 2025, bylo získáno celkem 580 odpovědí.

Hlavní zjištění

Výzkumu se zúčastnilo 580 členů a členek odborů. Téměř polovina z nich vydává více než 30 % svého příjmu na bydlení – bez ohledu na to, zda bydlí v nájmu nebo ve vlastním bydlení s hypotékou. Cena bydlení tak pro účastníky a účastnice výzkumu představuje významný problém. Téměř třetina respondentstva uvedla, že je pro ně finančně náročné či velmi náročné udržet si kvalitní bydlení (subjektivní kritérium finanční náročnosti bydlení).

Zkoumané domácnosti pocítují problémy s vysokou energetickou zátěží výrazně méně často než problémy s cenou bydlení. **19 % dotazovaných členů a členek odborů** uvedlo, že v posledních dvou letech nastala situace, kdy si nemohli vytopit byt na potřebnou teplotu; 13 % má zkušenost s dluhy na energiích a 9 % platí více než 20 % svého příjmu za energie. Podle definice energetické chudoby je však klíčová kombinace těchto problémů s nízkým příjmem. **8 % nízkopříjmových respondentů a respondentek ze vzorku uvedlo, že v posledních dvou letech nastala situace, kdy si nemohli vytopit byt na dostatečnou teplotu.² Zkušenost s dluhy či vysokými náklady na energie má ve vzorku méně než 5 % nízkopříjmových respondentů a respondentek.³**

- **Jen malá část členů a členek odborů ví, zda jejich organizace poskytuje v těchto tématech nějakou pomoc. Ve výzkumu to uvedlo pouze 40 z 580 účastníků.** Zcela výjimečně má někdo osobní zkušenost s jejím využitím (2 osoby ze zmíněných 40).
- **Většina odborářů a odborářek by od odborů uvítala větší podporu v oblasti řešení krize bydlení a velké energetické zátěže.** Preferovaná je především materiální pomoc – tedy konkrétní služby nebo podpora při zajištění bydlení. Právní poradny patřily mezi méně preferované formy pomoci.
- **Mladší respondentstvo častěji podporuje aktivnější zapojení odborů do politických debat o krizi bydlení.** S touto rolí souhlasilo 54 % mladších i 32 % starších členů a členek. **Lze předpokládat, že větší aktivita odborů v tématu bydlení by jim mimo jiné mohla pomoci stát se více relevantními pro mladší generaci pracujících.**

Role odborů v řešeních krize bydlení a energetické chudoby – příklady dobré praxe

Problémy narůstající nedostupnosti bydlení a energií dopadají na významnou část pracující populace – nejen v České republice, ale i ve světovém měřítku.² Komunitní řešení na bázi sociální a solidární ekonomiky (komunitní energetika, nové formy bytového družstevnictví, participativní bydlení s veřejnou podporou a omezeným ziskem) mohou přispět k řešení, klíčovou otázkou je však jejich dostupnost pro běžné pracující. Odborové organizace byly a jsou historicky hlavním reprezentantem zájmů pracujících, a to včetně prosazování práva na dostupné bydlení a dostatečné zásobování energiemi pro pokrytí základních potřeb. Odborové organizace a hnutí za dostupné bydlení šly v minulosti mnohokrát ruku v ruce s tím, jak dělnická hnutí tváří v tvář nedostatku bydlení a nevyhovujícím bytovým podmínkám přebírala přirozeně požadavky na zlepšení zevnitř členské základny. Tento překryv existuje i dnes.

K hledání optimálních řešení můžeme přispět dvěma způsoby: studiem nejlepších příkladů již existující dobré praxe v zahraničí i na domácím poli nebo bedlivou analýzou lokální situace, nezbytnou pro

jejich přenositelnost. Právě o krok směrem k takové analýze jsme se pokusili realizací výzkumu, jehož výsledky popisují následující kapitoly. Nejprve se ale zastavíme u některých příkladů dobré praxe z mezinárodního i českého prostředí. Historické zkušenosti ukazují, že iniciativy sociální či solidární ekonomiky a odborové organizace mohou těžit z vzájemných spoluprací a synergií. Odborové organizace se stávají motorem pozitivních společenských změn, především pokud se soustředí nejen na podmínky na pracovištích a vyjednávání o mzdách, ale i na široké spektrum potřeb všech pracujících v každodenním životě. A naopak, pro úspěch projektů sociální a solidární ekonomiky je pod tlakem tržní konkurence zásadní podpora velkých členských organizací a sociálních hnutí.

Mezinárodní příklady dobré praxe

Příklady můžeme hledat v Evropě i Spojených státech, kde bytová krize eskalovala s financializací³ bydlení po finanční krizi roku 2008.⁴ Ve Spojených státech existují dokonce i příklady, kdy odborové svazy na

základě špatných zkušeností svého členstva s nájmy v soukromém sektoru přímo iniciovaly vznik nájemnických odborů. Nájemnické odbory mohou usilovat o nižší nájem a lepší podmínky prostřednictvím společného vyjednávání s pronajímateli: těží tak mimo jiné ze zkušeností a dovedností pracovních odborů s kolektivním organizováním. Příkladem takové organizace jsou nájemnické odbory ve státě Connecticut, jež jako svou odnož pro organizování nájemnictva založily odborový svaz zaměstnanců ve službách Service Employees International Union (SEIU). Jde mimochodem o americkou členskou organizaci světových odborů ve službách Uni Global, k nimž v ČR patří například odborové svazy OS PPP a UZO.⁵

Nájemnické odbory a odbory pracujících se posilují navzájem. Díky spolupráci s odborovými svazy se nájemnickým organizacím podařilo dosáhnout významných úspěchů. Místní referendum v Los Angeles z roku 2023 prosadilo zřejmě největší program výstavby a rekonstrukce veřejného bydlení v celých současných Spojených státech, financovaný ze zvýšení daní ze spekulací s nemovitostmi a po-

zemky.⁶ V Evropě mezi sebou nájemnické odbory a odbory pracujících často budují aktivní spojení či koalice, založené na personálních překryvech mezi členskými základnami. Jedny z nejúspěšnějších nájemnických odborů v Evropě, skotské Living rent, staví mimo jiné na programu tzv. afiliace: odbory se mohou „přidružit“ k jejich organizaci a získat v ní kolektivní členství.⁷ I díky podpoře odborových svazů dokázaly Living rent během pandemie Covid-19 a následné inflace prosadit zmrazení nájmů, a v roce 2025 jej dokonce proměnit v trvalou regulaci nájemného.⁸

Kromě obhajoby práv nájemnictva v sektoru soukromého nájemního bydlení byly odbory historicky klíčovým aktérem v rozvoji netržních alternativ, např. družstevního a obecního bydlení. Zmínit lze historii německé odborové konfederace DGB, která vybudovala a až do osmdesátých let vlastnila jednu z největších družstevních bytových společností v Evropě, Neue Heimat. Přestože tato společnost byla již bohužel privatizována, německé odbory i dnes podporují různě dostupné bydlení nejen pro své členy a členky. V Mnichově například DGB společně s městem postavila a provozuje dostupné bydlení pro učně, pro něž by jinak bydlení ve městě nebylo dostupné.⁹ Program mimo jiné reaguje na nedostatek kvalifikované pracovní síly ve městě. Společnost Azubiwerk dnes pro-

vozuje přes 300 bytů ve dvou domech za cenu nájemného bezmála o polovinu nižší, než je ta komerční. Model řízení společnosti navíc umožňuje nájemnictvu podílet se demokraticky na správě domů.

Německé odborové svazy IG Metall a Verdi podporují dostupné bydlení rovněž na politické úrovni. Podporu poskytly referendu, které v Berlíně v reakci na nedostupnost bydlení a vysoké ceny nájemného prosadilo plán vyvlastnit soukromé korporátní pronajímatele (všechny byty ve vlastnictví právnických osob nad limitem 2000 bytových jednotek) a vrátit jejich byty do veřejného vlastnictví.¹⁰ Zde by se v budoucnu na správě více než 200 000 bytů, převedených do obecního vlastnictví, mělo v rámci systému sousedských rad podílet samo nájemnictvo.

Role odborů v boji za dostupné bydlení nicméně není specifikem jen Spojených států či Západní Evropy: uplatňuje se i v zemích „periferie“. V Latinské Americe je proslulý příklad uruguayské federace bytových družstev vzájemné pomoci FUCVAM (Federación Uruguaya de Cooperativas de Vivienda por Ayuda Mutua), vzniknuvší v roce 1970 jako sdružení družstev, jejichž členstvo si své domy společně staví a společně je pak následně vlastní.¹¹ Tento model umožnil statisícům lidí s nízkými příjmy získat důstojné bydlení mimo trh s nemovi-

tostmi, často v kvalitnějších podmínkách, než by jim nabídlo komerční nebo státní bydlení. Na začátku 21. století federace zastřešovala stovky družstev a tisíce bytových jednotek po celé Uruguayi. Model FUCVAM staví na kolektivním vlastnictví: obyvatelé své domy sami vlastní a spravují, nemohou je komerčně prodat, a bydlení tak zůstává dlouhodobě dostupné. Pro financování těchto projektů je zcela zásadní podpora státu formou bezúročných půjček, ale i autonomní a samosprávná forma vlastnictví a managementu, která chrání bydlení před pokusy o jeho privatizaci ze strany pravicových vlád.

Velkou roli v rozvoji FUCVAM hrála spolupráce s uruguayským odborovým hnutím: zakládající členstvo často pocházelo přímo z odborového prostředí. Družstva sloužila jako nástroj k zajištění bydlení, prostor pro odborové vzdělávání či konání odborářských akcí. V některých případech odbory pomáhaly družstvům se stavebními pracemi či logistikou, na oplátku pak členstvo FUCVAM poskytovalo odborovým svazům zázemí nebo podporu. FUCVAM je také aktivní při vyjednávání nových podmínek pro financování družstev, podílí se na tvorbě bytové politiky a zároveň rozvíjí mezinárodní spolupráci: její model byl převzat v několika dalších latinskoamerických zemích a stal se inspirací i pro družstevní bytové sítě v Evropě a Africe.

Pozoruhodný je rovněž příklad asociace „Z ulice domů“ v Maďarsku.¹² Krom primárního zájmu o pomoc lidem bez domova provozuje pro své členstvo program nájemního bydlení. Projekt je realizován ve spolupráci s obcemi a vlastníky nemovitostí, přičemž sdružení pomáhá s rekonstrukcí, pronájmem a údržbou bytů. Tento program byl v posledních letech pandemie rozšířen na členstvo odborových organizací v pečovatelských službách a sociální práci: mohou si pronajímat byty za cenu, která je vyšší než pro lidi v bytové nouzi, ale stále v porovnání s tržní cenou o cca třetinu levnější. Jedná se tedy o vzájemně výhodnou situaci, kdy má členská základna přístup k dostupnému bydlení, je osvobozena od placení kauce a majitelé nemovitostí jsou na oplátku zbaveni zátěže a rizik spojených s pronájmem vlastních bytů.

V neposlední řadě zmiňme roli odborů v úsilí o dostupné ceny energií. V mnoha zemích světa patří odborové hnutí mezi hlavní síly vzdorující snahám o další privatizaci energetických systémů. Zkušenosti s postupnou privatizací klíčové energetické infrastruktury v posledních desetiletích ukazují, že zvyšuje ceny pro spotřebitelstvo, vede k nedostatečným investicím do infrastruktury a znemožňuje dostatečně rychlou transformaci energetiky směrem k obnovitelným zdrojům tváří v tvář klimatické a ekologické krizi.¹³ Mezinárodní

iniciativa Odborové svazy za demokratickou energetiku (Trade unions for energy democracy, TUED) sdružuje více než 120 odborových organizací na všech obývaných kontinentech, které společně rozvíjejí a prosazují vizi urychlené transformace energetiky založené na jejím návratu do veřejného vlastnictví.¹⁴

Podobné strategie přináší výsledky. Ve státě New York v USA odbory a ekologické organizace společně prosadily zákon, který stát zavazuje k výstavbě obnovitelných zdrojů ve vlastnictví veřejného podniku New York Power Authority (NYPA). Cílí tak na 100 % elektřiny z obnovitelných zdrojů do roku 2040, což i do budoucna zajistí její dostupnost pro spotřebitelstvo.¹⁵ Odborové hnutí tedy může být klíčovým aktérem v úsilí o energetický systém, který bude nejen udržitelný, ale dostupný pro všechny.

České příklady dobré praxe

Slibné příklady dobré praxe, na nichž se dá stavět, existují také v České republice. Největší česká odborová centrála – Českomoravská konfederace odborových svazů, ČMKOS – ve svém programu podporuje „výstavbu cenově dostupných bytů pro bydlení mladých rodin“ a „vytvoření

podmínek pro zajištění sociálního bydlení“.¹⁶ ČMKOS se podílela na prosazení problematiky energetické chudoby do veřejné debaty.¹⁷ Řada odborových svazů například již dnes spolupracuje se Sdružením nájemníků SON, a poskytuje tak svým členům a členkám právní poradenství ve věcech spojených s bydlením. Spolupráci s některými odborovými organizacemi nyní navazují nájemnické odbory Iniciativa nájemníků a nájemnic.¹⁸ Svým členům a členkám poskytují nejen právní poradenství, ale i přímou podporu v případech bezprávní a kolektivního vyjednávání s pronajímateli. Aktivně se snaží prosazovat zlepšení podmínek pro nájemní bydlení, především stabilizaci nájemního bydlení ukončením řetězení krátkodobých smluv.

Některé odborové organizace (především ve veřejném sektoru) se snaží pro své členy a členky zajistit byty od měst a obcí. Tato taktika může být úspěšná zejména tam, kde veřejný sektor reálně naráží na potenciální nedostatek klíčových pracovníků a pracovníků kvůli nedostupnému či příliš drahému bydlení. Nepoměr mezi nájmami a mzdami ve velkých městech jako je Praha je dnes již tak naléhavý, že brzy mohou začít chybět strategická povolání (například učitelé či zdravotní sestry).¹⁹ Byty pro své členy a členky si takto zvládla prosadit například odborová organizace celníků.²⁰

Doposud bez přímé účasti či spolupráce odborových organizací zároven v České republice vznikají i nové projekty dostupného družstevního bydlení. Unikátní model dostupného nájemního bydlení na bázi právní formy sociálního družstva u nás vyvinula síť solidárního bydlení Sdílené domy – vykupuje z trhu s nemovitostmi domy pro jejich trvalou proměnu v dostupné nájemní bydlení.²¹ Aktuálně provozuje již tři projekty a další připravuje. Iniciativa zdola podnítila Ministerstvo pro místní rozvoj začít se znovu zabývat možností zavést – či spíše vrátit – do českého právního rámce instituci bytové společnosti s omezeným ziskem (bytová družstva, která tuto roli hrála historicky, ji v tuto chvíli bohužel neplní kvůli nevhodné úpravě legislativy, jež umožňuje prodej družstevních podílů za tržní ceny).²² Možnostem rozvoje obecního a družstevního bydlení v různých podobách se věnoval také výzkumný projekt Participativní bydlení, do nějž se různými způsoby zapojilo šest českých měst.²³

Analytická část: zkušenosti českých pracujících s krizí bydlení a energetickou chudobou

Metodologie výzkumu

Náš výzkum probíhal v několika na sebe navazujících fázích a kombinoval kvalitativní i kvantitativní metody. V první fázi se uskutečnil kulatý stůl, kterého se zúčastnili odboráři a odborárky, odboroví organizátoři, zástupci platformy Re-set a Iniciativy nájemníků a nájemnic. Kulatý stůl plnil explorativní roli. Jeho cílem bylo formulovat prvotní nápady a vize týkající se možných odborářských strategií pro řešení krize bydlení a energetické chudoby. Výstupy z této diskuse posloužily jako podklad pro tvorbu dotazníku, zejména pro otázky zaměřené na možnosti zapojení odborů do řešení uvedených krizí.

Druhou část výzkumu tvořilo dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 580 respondentů a respondentek. Šest z nich bylo vyřazeno z analýzy, protože uvedli, že nejsou členy či členkami odborů. Rozložení vzorku podle jednotlivých odborových svazů uvádí

Tabulka 1. Většina respondentů a respondentek patří do Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR. Do kategorie „Jiné“ byli zařazeni převážně ti účastníci a účastnice šetření, kteří v otázce týkající se odborové příslušnosti neuvedli konkrétní odborový svaz, ale poskytli jinou informaci umožňující určit, že do odborů patří (například pouze odpověď „ano“ nebo uvedení data vstupu do odborů).

Graf 1 ukazuje podíly odborářek a odborářů podle krajů; největší zastoupení má Moravskoslezský kraj. Graf 2 pak znázorňuje věkové rozložení vzorku – největší podíl odpovědí pochází od starších osob ve věku 50 až 64 let. V odborech, podobně jako ve společnosti obecně, je vyšší zastoupení starších osob. S věkovým rozložením a strukturou vlastnictví bydlení v České republice souvisí i další charakteristika vzorku, právní vztah k bydlení: většina respondentů a respondentek své bydlení vlastní (ať už s hypotékou, nebo bez ní). Poměr 65 % lidí ve vlastním a 27 % lidí v nájemním bydle-

ní se tedy nevymyká celkové situaci v ČR z hlediska právního vztahu k obývanému bydlení.

Sesbíraná data mají nicméně řadu omezení, na něž je třeba dbát při interpretaci výsledků. V první řadě vzorek není reprezentativní: závěry tohoto výzkumu nelze použít jako popis odborové členské základny jako celku. Uvedené výsledky se vztahují výhradně k účastnictvu daného výzkumu. Neznamena to ale, že data nemohou sloužit jako podklad pro další zkoumání či jako cenná sonda do možné role odborů při řešení krizí bydlení a energetické chudoby.

Vzorek může být mimo jiné vychýlen směrem k lidem, které trápí energetická chudoba, krize bydlení nebo další problémy, například nízké mzdy (více než čtvrtina vzorku má příjem nižší než medián²⁴ přepočtený na počet dospělých osob a děti v domácnosti²⁵).

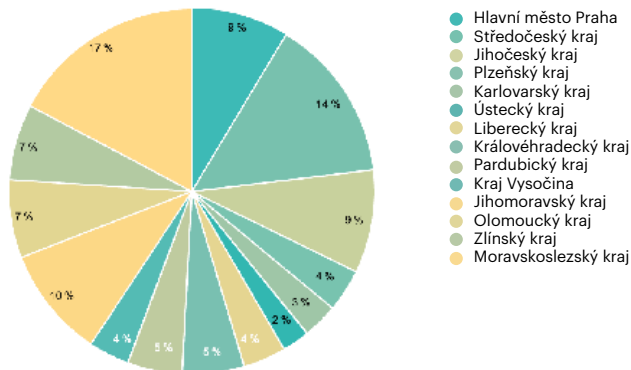
Tabulka 1: Popis vzorku

Odbory	Počet respondentstva
Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR	414
ICT Odbory (OSPPP)	33
Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy	22
Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody	12
ZO Heimstaden (OS PHGN)	8
Odborový svaz státních orgánů a organizací	5
KOVO	6
Jiné	25
Není členem/členkou	6
Neurčité členství	49
Celkem	580

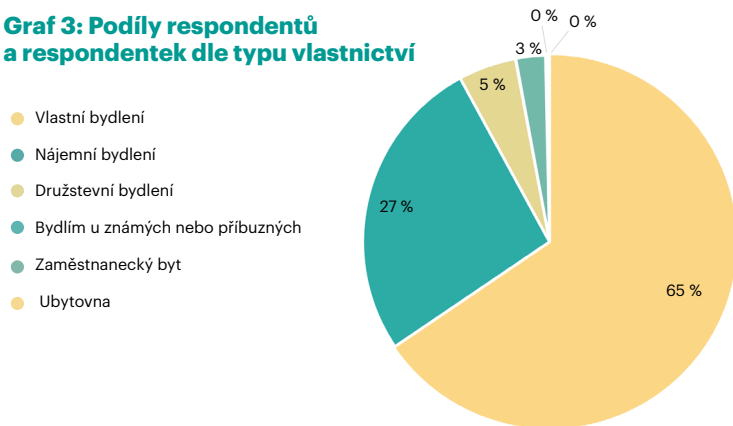
Pozn.: • Kategorie „jiné“ zahrnuje odborové svazy či základní organizace, které vyjmenovalo méně než 5 respondentstva.

• Kategorie „neurčité členství“ zahrnuje zejména odpovědi typu „ano“ nebo odpovědi formou odůvodnění členství v odborech (např. odpověď typu „odborníci mi doporučili kamarádka“).

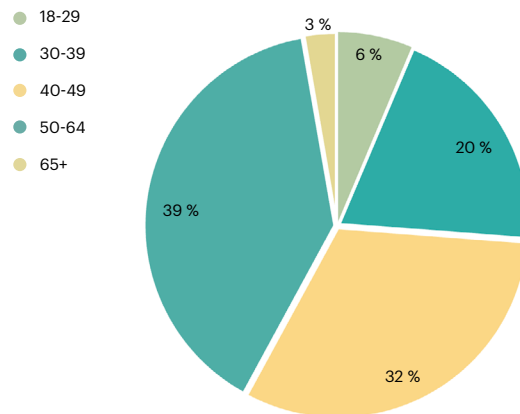
Graf 1: Podíly respondentů a respondentek podle krajů

Graf 3: Podíly respondentů a respondentek dle typu vlastnictví

Graf 2: Podíly respondentů a respondentek podle věku

Pozn.: Celkový počet respondentstva je 580 osob.

Jak odboráři a odborářky zvládají náklady na bydlení?

Graf 4 ukazuje, že téměř polovina odborářů a odborářek má příliš vysoké náklady na bydlení. Za příliš vysoké náklady se považuje situace, kdy jde více než 30 % příjmu domácnosti (v Praze 35 %) na bydlení včetně služeb. Z takto vysokého podílu vyplývá, že cena bydlení představuje pro dotázané významnou finanční zátěž – téměř v každém druhém případě. To však neznamená, že většina odborářů a odborářek platí tak vysoké náklady na bydlení (vzorek není reprezentativní). Takto vysoké číslo může být dáno větší motivací osob s vysokými náklady účastnit se šetření.

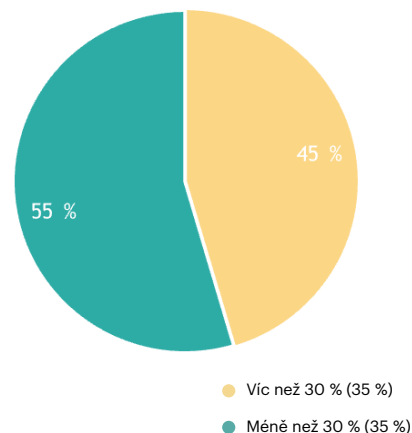
Následující dvě tabulky přinášejí podrobnější pohled na rozložení odpovědí podle krajů a podle odborového svazu v oblasti zvýšených nákladů na bydlení i jejich subjektivního hodnocení. **Tabulka 2 ukazuje rozdíly mezi kraji. V Moravskoslezském kraji byl tento podíl obzvláště vysoký – 57 % osob zde uvedlo, že jejich náklady na bydlení překračují hranici 30 % příjmu.**

Dalším kritériem pro posouzení finanční náročnosti bydlení bylo subjektivní hod-

nocení odborářů a odborářek. Celkově je téměř třetina z nich spokojena s tím, jak se jim daří finančně udržet své bydlení. Ostatní buď hodnotí svou situaci neutrálně, nebo jsou nespokojeni. **Ve 34 % případů členové a členky odborů na škále 1-5, kde 1 znamená „velmi jednoduché“ a 5 „velmi náročné“, zvolili hodnoty 4 nebo 5 (náročné nebo velmi náročné).**

Z respondentů a respondentek, kteří odpověděli na obě otázky týkající se bydlení, představuje **135 (24 %) odborářů a odborářek skupinu, jež má zároveň náklady na bydlení vyšší než 30 % (35 %) příjmů a považuje pokrytí těchto nákladů za spíše nebo velmi obtížné.** Jelikož většina pochází z **Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR**, má smysl rozložení podle odborové organizace interpretovat zejména z pohledu tohoto svazu (viz Tabulka 3). Z něj **45 % členstva uvádí, že platí více než 30 % svých nákladů na bydlení – 35 % zároveň považuje udržení důstojného bydlení za finančně náročné.**

Graf 4: Podíly nákladů na bydlení na příjmech členů a členek odborů

Pozn.: Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Tabulka 2: Krize bydlení: podle krajů

Kraje	Náklady na bydlení		Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení?		
	Méně než 30 %	Víc než 30 %	😊	😐	☹️
Hlavní město Praha	33	14	18	24	8
Středočeský kraj	40	32	22	39	20
Jihočeský kraj	29	21	12	23	18
Plzeňský kraj	12	9	6	6	10
Karlovarský kraj	10	7	6	6	6
Ústecký kraj	9	5	5	3	6
Liberecký kraj	11	11	6	8	8
Královéhradecký kraj	22	9	12	12	7
Pardubický kraj	12	12	7	9	10
Kraj Vysočina	9	12	4	7	10
Jihomoravský kraj	29	26	16	19	21
Olomoucký kraj	24	15	14	14	11
Zlínský kraj	19	17	9	15	15
Moravskoslezský kraj	42	56	23	32	45
Celkem	301	246	160	217	195
	55 %	45 %	28 %	38 %	34 %
	547 (100 %)		572 (100 %)		

Pozn.:
Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v odborech. Počet respondentstva je 574. Pro Prahu platí hodnota 35 %.

😊 : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 1 nebo 2
😐 : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 3
☹️ : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 4 nebo 5

Tabulka 3: Krize bydlení: podle odborů

Odbory	Náklady na bydlení		Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení?		
	Počet		Počet		
	Méně než 30 %	Víc než 30 %	😊	😐	😞
Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR	219	177	114	156	143
ICT (OSPPP)	22	10	14	12	7
Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy	10	9	3	14	5
Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody	8	4	4	3	5
KOVO	3	3	1	2	3
ZO Heimstaden (OS PHGN)	2	6	1	–	7
Odborový svaz státních orgánů a organizací	2	3	1	4	–
Jiné odbory	12	11	7	9	8
Neurčitě členství	23	23	15	17	17
Celkem	301	246	160	217	195
	55 %	45 %	28 %	38 %	34 %
	547 (100 %)		572 (100 %)		

Pozn.:

Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v odborech. Počet respondentů je 574. Pro Prahu platí hodnota 35 %.

😊 : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 1 nebo 2

😐 : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 3

😞 : na otázku Jak finančně náročné je pro vás udržet postačující kvalitu bydlení? Ohodnotte na škále 1-5, kde 1 je „hodně jednoduché“ a 5 je „hodně náročné“ odpověděli 4 nebo 5

Jak odboráři a odborářky zvládají náklady na energie?

Prozkoumejme nyní, jak odboráři a odborářky zvládají hradit náklady na energie a zda se potýkají s energetickou chudobou. Následující tři tabulky ukazují rozložení vzorku podle krajů a podle odborové organizace. Ve všech tabulkách je klíčová kategorie „příjem nižší než medián“ – identifikuje osoby, jež lze označit za nízkopříjmové, případně žijící pod hranicí chudoby (těchto případů bylo jen několik). Tato kategorie zahrnuje osoby, jejichž ekvivalizovaný příjem je nižší než příjem 50% populace České republiky. V kombinaci s dalšími indikátory, jako jsou vysoké náklady na energie, dluhy nebo nemožnost udržet bydlení v přijatelně komfortní teplotě, tato kategorie poukazuje na domácnosti ohrožené energetickou chudobou (viz Tabulka 5 a 7).

Ve vzorku tvoří téměř čtvrtinu osoby s nízkými příjmy. Přestože pracují, jejich příjem často nedosahuje mediánu celé společnosti. Je však třeba zdůraznit, že vzorek není reprezentativní, takže se může jednat o zkresení – lidé, kteří mají finanční potíže s placením nájemného a energií, mohli mít větší motivaci vyplnit dotazník zaměřený na tyto problémy. V souvislosti s tím je významné, že **několik dotazova-**

ných uvedlo, že podle jejich názoru by nejefektivnější strategií, jak mohou odbory pomoci svým členům a členkám v krizových situacích, bylo razantnější prosazení požadavku větších platů.

19 % respondentů a respondentek uvedlo, že v poslední době **nemohli vytopit svůj byt nebo dům na příjemnou teplotu.** Toto zjištění koresponduje s výsledky jiných studií, které ukazují, že primární úspornou strategií je právě snížení teploty vytápění.²⁶ Dále **13 % dotazovaných** uvedlo, že měli nebo mají **dluhy na energiích** a **9 % odborářů a odborářek** uvedlo, že platí **více než 20 % svých nákladů za energie.**

Největší podíl osob ohrožených **energetickou chudobou** spadá do skupiny, která má **nízké příjmy** a zároveň si nemůže dovolit vytápět domácnost na **nutnou nebo příjemnou teplotu.** Takových domácností je ve vzorku **8 %**. V rámci nízkopříjmových pak **5 % odborářů a odborářek** uvedlo, že mají **dluhy na energiích.** Menší podíl **nízkopříjmových (4,5 %)** uvedl, že **platí více než 20 % svého příjmu na energie.**

Tabulka 4: Energetická zátěž: podle krajů

Kraj	Příjem nižší než medián	Platí víc než 20" na energie	Nemohl/a si dovolit vytápět domácnost v posledních dvou letech	Dluh na platbách za energie za poslední dva roky
Hlavní město Praha	4	2	6	6
Středočeský kraj	13	9	12	7
Jihočeský kraj	12	2	8	4
Plzeňský kraj	1	–	8	2
Karlovarský kraj	3	1	3	3
Ústecký kraj	3	1	4	3
Liberecký kraj	9	3	6	6
Královéhradecký kraj	5	2	3	3
Pardubický kraj	7	6	3	2
Kraj Vysočina	7	–	4	2
Jihomoravský kraj	16	6	15	9
Olomoucký kraj	17	5	6	6
Zlínský kraj	14	5	8	5
Moravskoslezský kraj	40	12	24	17
Celkem	151 (26 % z celkového počtu)	54 (9 % z celkového počtu)	110 (19 % z celkového počtu)	75 (13 % z celkového počtu)

Pozn.:

- Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574

Tabulka 5: Energetická zátěž: podle krajů, kombinace faktorů

Kraj	Příjem nižší než medián	Nízký příjem + Platí víc než 20 % za energie	Nízký příjem + Nemohl/a si dovolit vytápět byt na dostatečnou teplotu	Nízký příjem + Dluh na platbách za energie za poslední dva roky
Hlavní město Praha	4	0	1	0
Středočeský kraj	13	4	3	2
Jihočeský kraj	12	1	3	2
Plzeňský kraj	1	0	1	0
Karlovarský kraj	3	1	0	0
Ústecký kraj	3	0	2	0
Liberecký kraj	9	2	3	2
Královéhradecký kraj	5	1	2	1
Pardubický kraj	7	2	1	2
Kraj Vysočina	7	0	3	0
Jihomoravský kraj	16	5	8	5
Olomoucký kraj	17	4	6	3
Zlínský kraj	14	1	2	1
Moravskoslezský kraj	40	5	12	11
Celkem	151 (26 % z celkového počtu)	26 (4,5 % z celkového počtu)	47 (8 % z celkového počtu)	29 (5 % z celkového počtu)

Pozn.:

- Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574

Tabulka 6: Energetická zátěž: podle odborů

Odbory	Příjem nižší než 50 % ve společnosti	Platí víc než 20 % na energie	Nemohl/a si dovolit vytápět domácnost v posledních dvou letech	Dluh na platbách za energie za poslední dva roky
Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR	115	38	78	56
ICT (OSPPP)	3	1	9	5
Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných obo- rů Čech a Moravy	4	3	4	2
Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody	3	0	3	0
KOVO	2	1	1	1
ZO Heimstaden (OS PHGN)	5	2	3	2
Odborový svaz státních orgánů a organizací	21	0	0	2
Jiné odbory	8	3	1	4
Neurčité členství	9	6	11	3
Celkem	151 (26 % z celkového počtu)	54 (9 % z celko- vého počtu)	110 (19 % z celkové- ho počtu)	75 (13 % z celkového počtu)

Pozn.:

- Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574

Tabulka 7: Energetická zátěž: podle odborů, kombinace faktorů

Kraj	Příjem nižší než 50 % ve společnosti	Nízký příjem + Platí víc než 20 % za energie	Nízký příjem + Nemohl/a si dovolit vytápět byt na dostatečnou teplotu	Nízký příjem + Dluh na platbách za energie za poslední dva roky
Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR	115	20	31	20
ICT (OSPPP)	3	0	3	2
Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářské- ho průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy	4	2	1	1
Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody	3	0	1	0
KOVO	2	0	1	1
ZO Heimstaden (OS PHGN)	5	0	2	2
Odborový svaz státních orgánů a organizací	21	0	0	1
Jiné odbory	8	3	1	1
Neurčité členství	9	1	7	1
Celkem	151 (26 % z celkové- ho počtu)	26 (4,5 % z celko- vého počtu)	47 (8 % z celkového počtu)	29 (5 % z celkového počtu)

Pozn.:

- Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574

Mezi odboráři a odborářkami s dluhy na energiích **si skoro polovina zvolila strategii omezit spotřebu energie.**

Třetina z nich omezila základní výdaje a přibližně **třetina nepotřebovala žádnou pomoc.**

Nejčastější kombinací bylo právě omezení základních výdajů a zároveň spotřeby energie – tuto strategii zvolilo 11 z 75 lidí, kteří mají zkušenost s dluhy na energiích

Tabulka 8: Dluhy na energiích

Strategie pro řešení dluhů na energiích	Počet odpovědí
Omezili jsme spotřebu energie	34
Nepotřebovali jsme žádnou pomoc se zaplacením dluhu	28
Omezili jsme jiné základní výdaje	24
Finanční pomoc od rodiny/přátel	12
Splátkový kalendář	6
Půjčka	4
Zateplení	3
Jiné	3

Pozn.:

- U této otázky si respondentstvo mohlo zvolit vícero odpovědí.
- Na tuto otázku odpovídalo pouze respondentstvo s dluhem na energiích v posledních dvou letech.

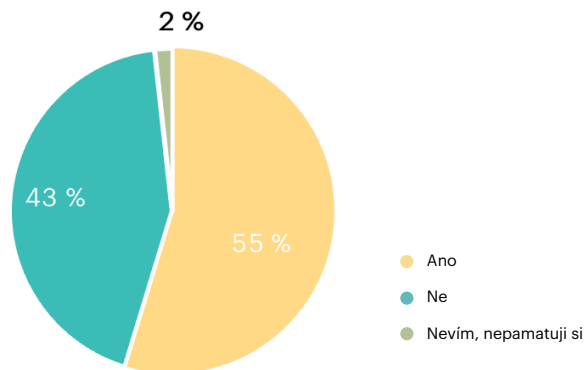
Nakolik členy a členky odborů trápí vysoké teploty v létě?

Více než polovina odborářů a odborářek (313 osob) uvedla, že v posledních dvou letech zažila situaci, kdy naopak **nemohla ochladit své obydlí na příjemnou teplotu.**

Tento počet je **téměř trojnásobný** ve srovnání s těmi, kdo mají zkušenost s **nemožností vytopit byt na dostatečnou teplotu v zimě** (v celém vzorku, bez ohledu na příjem, jde o 111 osob).

Mezi domácnostmi, které **zažívají nadměrné horko** a současně jsou **nízkopříjmové**, bylo ve vzorku **174 domácností** – tedy opět téměř třikrát více než nízkopříjmových domácností s problémy vytopit byt.

Graf 5: Zažil/a jste během posledních dvou let situaci, kdy jste si nemohl/a zajistit v bytě dostatečné ochlazení v letních vedrech?

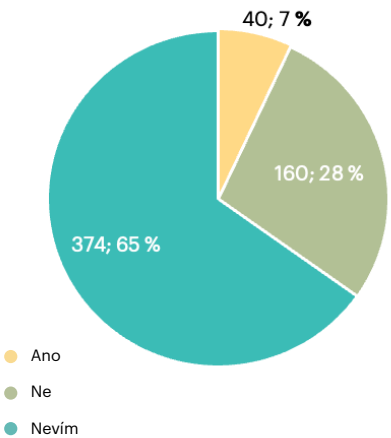
Pozn.:

Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Krize bydlení a energetická chudoba: jakou roli mají podle členů a členek odbory?

Naprostá většina odborářů a odborářek (65 %) neví, zda jejich odborové organizace nabízejí jakýkoliv druh pomoci při řešení problémů s bydlením nebo při vysoké energetické zátěži domácnosti (viz Graf 6 a Tabulka 9).

Graf 6: Nabízejí odbory, jichž jste členem/členkou, jakoukoli formu podpory v oblasti bydlení nebo při řešení energetické chudoby?

Tabulka 9: Role odborů v řešení energetické chudoby a krizi bydlení

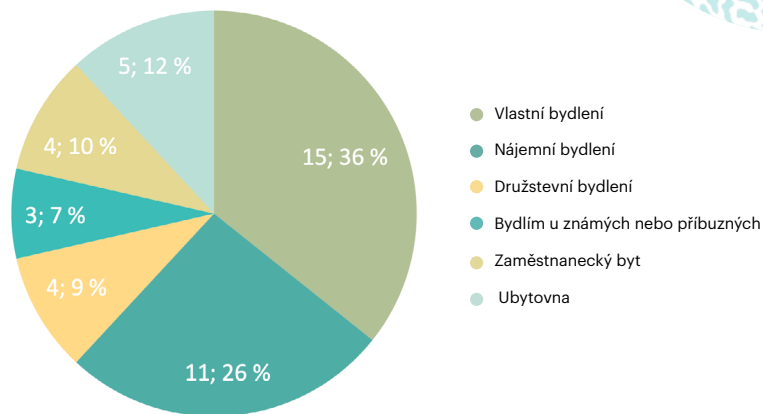
Odbory	Nabízejí odbory, jichž jste členem/členkou, jakoukoli formu podpory v oblasti bydlení nebo při řešení energetické chudoby?		
	Ano	Ne	Nevím
Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR	23	113	278
ICT (OSPPP)	2	13	18
Nezávislý odborový svaz pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy	2	4	16
Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody	5	0	7
KOVO	0	3	3
ZO Heimstaden (OS PHGN)	0	4	4
Odborový svaz státních orgánů a organizací	1	2	2
Jiné odbory	3	8	14
Neurčité členství	4	13	32
Celkem	40	160	374

Pozn.: Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Ze 40 respondentů a respondentek, kteří uvedli, že jejich odbory nabízejí nějakou formu podpory, **35 vědělo, o jakou formu podpory se jedná.** Z nich většina (26 odpovědí) uvádí, že jejich odbory nabízejí buď **finanční výpomoc** či **půjčku**, nebo **sociální výpomoc při těžkých životních situacích**, například v případě živelné katastrofy (viz Graf 7). Jen dvě uvedly, **že tuto podporu někdy využily.**

Nejčastějšími **důvody nevyužití podpory** bylo, že odborářky a odboráři **o možnostech podpory nevěděli** nebo nevěděli přesně, jak funguje (34 odpovědi), případně že **podpora nebyla potřeba** (33 osob). Jedna odborářka uvedla jako bariéru nevhodné podmínky půjčky: *Zvažovala jsem bezúročnou půjčku na bydlení, ale její výše byla tak nízká, že by se mi nevyplatilo to řešit (pro potřeby rekonstrukce).*

Graf 7: Jakou podporu vaše odbory nabízejí?

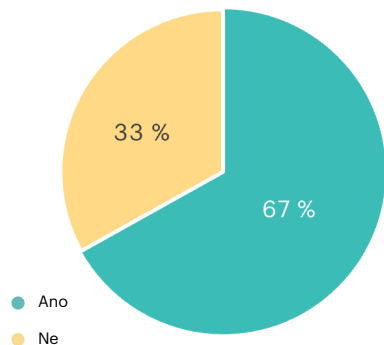
Pozn.:

U této otázky je možné vícero odpovědí. Celkový počet respondentstva je 35. Údaje jsou v absolutních číslech a v %.

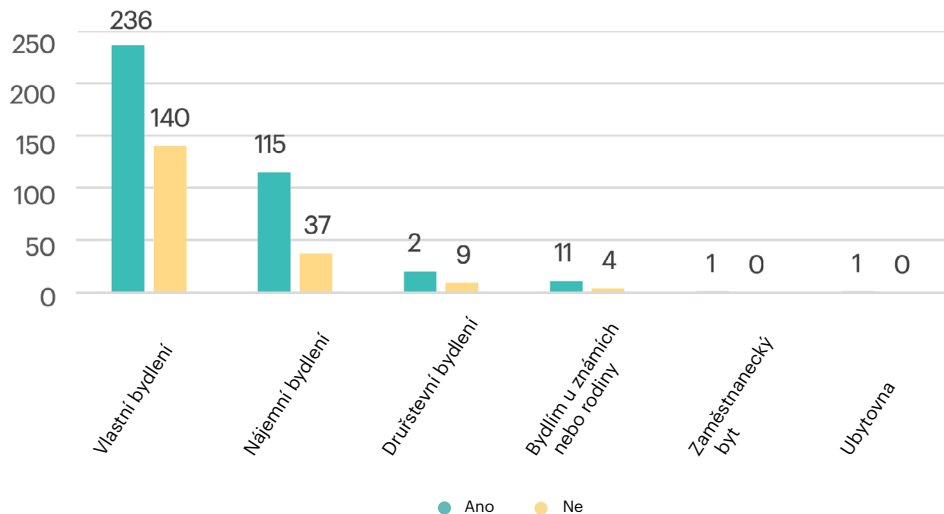
67 % odborářů a odborárek by uvítalo (další) pomoc a podporu při řešení krizi bydlení a energetické chudoby, podílově je jich však více u lidí v nájemním bydlení. **63 % lidí ve vlastnickém bydlení** ve vzorku uvedlo, že by **uvítalo pomoc odborů** při řešení **krize bydlení a energetické chudoby**.

Mezi **odborářstvem** v nájemním bydlení bylo takových odpovědí **76 %** – jejich situace je obdobná celkové situaci nájemnictva a znamená větší míru nejistoty. Je zde tedy i více členstva se zájmem o pomoc odborů při řešení krize bydlení nebo nadměrné energetické zátěže.

Graf 8: Uvítal/a byste nějaký (další) druh podpory od odborů?

Graf 9: Uvítal/a byste nějaký (další) druh podpory od odborů?

Pozn.:

Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Grafy 10 a 11 ukazují rozložení podle možností pomoci, kterou by odbory mohly nabízet. V rámci **krize bydlení a energetické chudoby** se nejpopulárnějšími typy pomoci stalo **přímé zprostředkování výhodnějších produktů a služeb** nebo **dostupného nájemního či vlastnického bydlení**. Jako dobrý příklad výhodných produktů v energetické oblasti lze uvést projekt Skautské energie. Skautské klubovny a další zařízení již 11 let využívají společnou smlouvu s jedním dodavatelem energií, což jim umožňuje šetřit náklady. Během kulatého stolu (uskutečněného platformou Re-set v červnu 2026) zaznívaly i možnosti řešení bytové krize prostřednictvím podpory bytových družstev, která by mohli zakládat podniky nebo zaměstnanci. Hlavní překážkou byl nedostačující právní rámec a finanční podpora pro družstevní bydlení v Česku.

Aktivnější zapojení do debat o řešeních očekávali respondenty a respondenty **u řešení krize bydlení i energetické chudoby**. Tato možnost skončila na druhém místě – v obou případech šlo o téměř třetinu odpovědí. Během kulatého stolu zaznívaly návrhy, že by odbory mohly veřejně formulovat své požadavky komplexnějším způsobem – vyvíjet tlak na zlepšení pracovních podmínek spolu s dalšími tématy, jako jsou bydlení a energetická chudoba. V tomto ohledu byla podle účastníků

a účastníci kulatého stolu klíčová spolupráce mezi odbory a nájemnickými organizacemi, zejména s ohledem na nájemnictvo. Účastnictvo adresovalo jednoduchou logiku: vyšší mzdy jsou pro pracující skutečným přínosem pouze tehdy, pokud jim zůstávají a neplynou do rukou pronajímatelů, kteří nekontrolovatelně zvyšují nájemy. Podotkneme, že nekontrolovatelné zvyšování cen nájmů je umožněno neomezenou

praxí řetězení krátkodobých smluv a celkovou deregulací cen nájmů.

Finanční podpora, například formou půjček na rekonstrukci nebo na pokrytí nákladů spojených s bydlením, byla **třetí nejpopulárnější možností**. Ze všech možností byly **nejméně oblíbené právní poradny** zaměřené na bydlení a energetickou chudobu.

Graf 10: V jakých konkrétních oblastech spojených s řešením energetické chudoby byste uvítal/a podporu odborů?

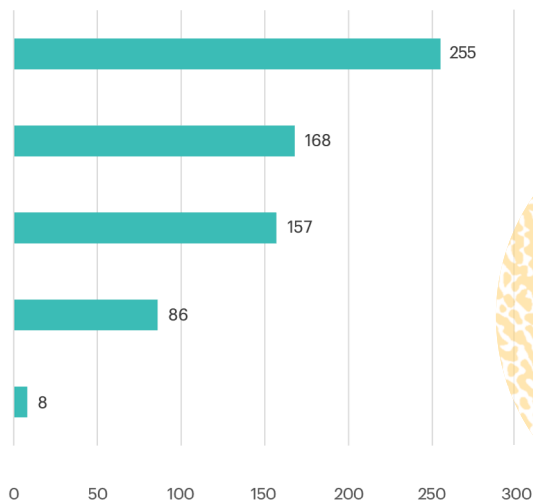
Zprostředkování výhodnějších produktů a služeb (např. kolektivní dohoda s dodavatelem energií, slevy na nákup/montáž zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů apod.)

Aktivnější zapojení odborů do politických debat o řešení energetické chudoby

Finanční podpora (např. půjčky na rekonstrukci, příspěvek na energie při práci z domova apod.)

Energetická poradna

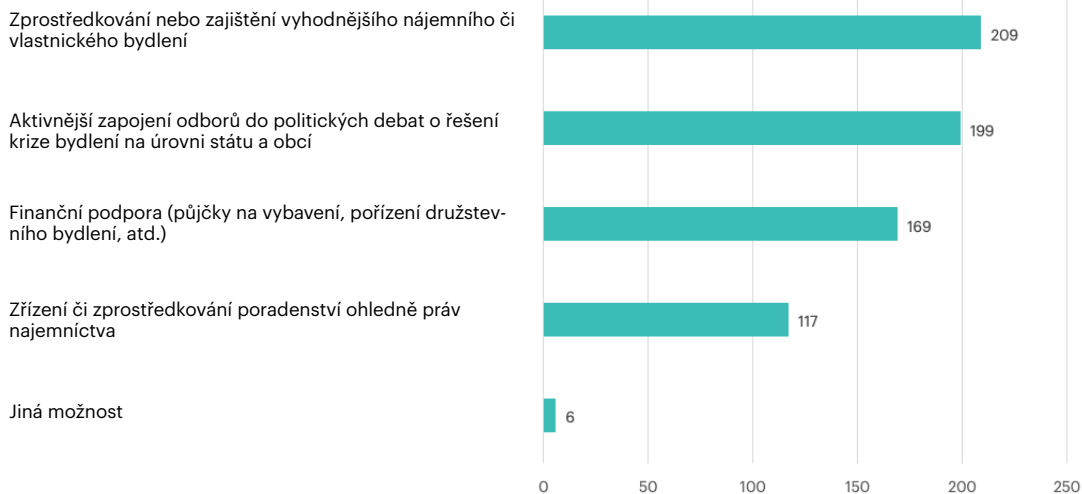
Jiná možnost

Pozn.:

Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574. Mezi jiné možnosti patřila podpora rodin či zvýšení platu.

Graf 11: V jakých konkrétních oblastech spojených s řešením krize bydlení byste uvítal/a podporu odborů?

Pozn.: Data nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentů je 574.

Tabulka 10: Podpora odborů při řešení energetické chudoby mezi lidmi ve vlastním a nájemním bydlení

	Vlastní bydlení	Nájemní bydlení / podnájem
Zprostředkování výhodnějších produktů a služeb	168 (45 % ze všech ve vlastním)	68 (45 % ze všech v nájmu)
Aktivnější zapojení odborů do politických debat o řešení energetické chudoby	96 (26 % ze všech ve vlastním)	55 (36 % ze všech v nájmu)
Finanční podpora (např. půjčky na rekonstrukci, příspěvek na energie při práci z domova apod.)	87 (23 % ze všech ve vlastním)	56 (36 % ze všech v nájmu)
Energetická poradna	51 (14 % ze všech ve vlastním)	26 (17 % ze všech v nájmu)

Pozn.:

Bylo možné zvolit vícero odpovědí.

Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Skoro **polovina odborářů a odborářek** v obou typech bydlení by **uvítala zprostředkování výhodnějších služeb a produktů** jako formu podpory ze strany odborů.

Mezi **nájemnictvem** je o **10 % více** těch, kteří by uvítali **aktivnější roli odborů v politických debatách**, než je tomu u lidí ve vlastnickém bydlení. O **10 % více** nájemníků a nájemnic by pak **ze strany odborů** ocenilo **nějaký typ finanční podpory** při řešení energetické chudoby.

Celkově téměř **třetina odborářů a odborárek, kteří bydlí ve vlastním**, podporuje představu, že by se odbory více zapojily do řešení bytové krize – například **zprostředkováním dostupnějšího bydlení, aktivnějším vstupem do politických debat** o bydlení či nabídkou **finanční podpory**. Jen **menšina** členstva odborů by přivítala **poradenské služby** zaměřené na práva nájemnictva.

Mezi odboráři a odborářkami, kteří **bydlí v nájmu**, je výrazně vyšší podíl těch, kdo by

ocenili **větší podporu odborů v oblasti bydlení**. Skoro **dvě třetiny (58 %)** nájemnictva uvedlo, že by odbory mohly **zprostředkovat dostupnější bydlení**.

Více než jejich **třetina** by pak ocenila **aktivnější angažovanost odborů v politických debatách** a možnost **finanční podpory**, například formou výhodné půjčky na vybavení domácnosti. **Poradna zaměřená na práva nájemnictva** je sice nejméně populární možnost, přesto ji zvolila **třetina dotázaných**.

Tabulka 11: Podpora odborů při řešení krizi bydlení mezi lidmi ve vlastním a nájemním bydlení

	Vlastní bydlení	Nájemní bydlení / podnájem
Zprostředkování nebo zajištění výhodnějšího nájemního či vlastnického bydlení	102 (27 % ze všech ve vlastním)	88 (58 % ze všech v nájmu)
Aktivnější zapojení odborů do politických debat o řešení krize bydlení na úrovni státu a obcí	123 (33 % ze všech ve vlastním)	59 (39 % ze všech v nájmu)
Finanční podpora (půjčky na vybavení, pořízení družstevního bydlení, atd.)	90 (24 % ze všech ve vlastním)	56 (37 % ze všech v nájmu)
Zřízení či zprostředkování poradenství ohledně práv nájemnictva	53 (14 % ze všech ve vlastním)	50 (33 % ze všech v nájmu)

Pozn.:

Bylo možné zvolit vícero odpovědi.

Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech. Celkový počet respondentstva je 574.

Tabulka 12: Pomoc odborů při řešení energetické chudoby, rozložení podle věku

	Odboráři a odborárky 18-39 let	Odboráři a odborárky 40-64 let
Zprostředkování výhodnějších produktů a služeb	72 (63 % všech mladších)	179 (43 % všech starších)
Aktivnější zapojení odborů do politických debat o řešení energetické chudoby	55 (48 % všech mladších)	108 (26 % všech starších)
Finanční podpora (např. půjčky na rekonstrukci, příspěvek na energie při práci z domova apod.)	53 (46 % všech mladších)	101 (25 % všech starších)
Energetická poradna	27 (23 % všech mladších)	57 (14 % všech starších)

Pozn.:

Bylo možné zvolit vícero odpovědi.
Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech.
Celkový počet respondentstva je 574.

Ačkoli je podíl těch, kteří by uvítali pomoc od odborů – ať už při řešení vysoké energetické zátěže domácnosti, nebo obecně – mezi mladším či starším členstvem podobný (69 % a 67 %), **podíl mladších odborářů a odborářek**, kteří se vyjádřili ke konkrétním možnostem pomoci, **byl vyšší**. Tabulka 12 ukazuje preferované možnosti podpory podle věku.

Mezi mladším členstvem je výrazně vyšší podíl těch, kteří projevili zájem o možnost zprostředkování vhodnějších produktů a služeb či o finanční podporu. Výsledek může být vysvětlen mimo jiné tím, že tato skupina se cítí méně finančně zajištěna. Kromě toho jsou ceny bydlení a energií dnes v reálném vyjádření výrazně vyšší než dříve, a proto představují problém právě pro mladší generaci.

Výrazný rozdíl se objevuje také v názorech na politickou roli odborů. **Mezi mladšími bylo téměř dvakrát více těch, kteří považují zapojení odborů do politických debat** o energetické krizi za jednu z cest, jak svému členstvu poskytovat podporu při řešení tohoto celospolečenského problému.

Tabulka 13: Pomoc odborů při řešení krizi bydlení, rozložení podle věku

	Odboráři a odborářky 18-39 let	Odboráři a odborářky 40-64 let
Zprostředkování nebo zajištění výhodnějšího nájemního či vlastnického bydlení	75 (65 % ze všech mladších)	131 (32 % ze všech starších)
Aktivnější zapojení odborů do politických debat o řešení krize bydlení na úrovni státu a obcí	62 (54 % ze všech mladších)	132 (32 % ze všech starších)
Finanční podpora (půjčky na vybavení, pořízení družstevního bydlení, atd.)	53 (46 % ze všech mladších)	115 (28 % ze všech starších)
Zřízení či zprostředkování poradenství ohledně práv nájemnictva	39 (34 % ze všech mladších)	76 (18 % ze všech starších)

Větší podíl mladších odborářů a odborářek se vyjádřil k otázce role odborů při řešení krize bydlení. Stejně jako v případě energetické chudoby byla i zde pro ty mladší nejpopulárnější řešení spojená s materiální podporou – ať už při pořizování bydlení, nebo při jeho rekonstrukci.

V přístupu k politické roli odborů je patrný markantní rozdíl mezi mladšími a staršími respondentkami a respondenty. **Celkem 54 % mladšího členstva uvedlo, že by odbory měly hrát silnější roli v politických debatách o krizi bydlení, zatímco mezi staršími to byla přibližně třetina.**

Pozn.:

Bylo možné zvolit vícero odpovědi.

Data v této tabulce nezahrnují osoby, které uvedly, že nejsou v oborech.

Celkový počet respondentstva je 574.

Závěry a doporučení

Navzdory limitům našeho šetření uvedeným výše v textu soudíme, že jsou problémy nedostupného bydlení a energetické chudoby pro české odboráře a odborářky relevantní. Potvrzuje se, že významná část členské základny by uvítala různé formy zapojení odborových organizací do hledání možných řešení. **Tyto výsledky tak mohou sloužit jako základ pro další výzkum i praktické kroky. Na závěr tedy formulujeme několik doporučení ohledně směrů, kterými se lze dále vydat.**

Doporučení pro odbory a další organizace:

- **Ve vzorku našeho výzkumu je dle demografického složení patrné, že významnou část členské základny odborů tvoří lidé staršího věku.** Odbory by se proto měly zaměřit na to, jak do svých řad přilákat mladší členy a členky a jak je mobilizovat kolem témat, která považují za důležitá.
- **Pouze menší část členů a členek odborů má povědomí o dostupné pomoci, zatímco drtivá většina o ní nemá žádné informace.** Základní organizace by proto měly zhodnotit, nakolik jsou jejich členové a členky o této nabídce informovány, a přijmout kroky k posílení jejich informovanosti.
- Ačkoli jde o nereprezentativní vzorek, výsledky umožňují formulovat silnou hypotézu o skutečném zájmu odborářů a odborářek o typy pomoci, které by odbory mohly nabízet. Často se v souvislosti s odborářskou podporou mluví o právních poradnách, náš výzkum však naznačuje, že jde o jednu z nejméně preferovaných možností. **Nejsilnější podporu má naopak aktivnější role odborů jednak ve zprostředkování služeb a materiální pomoci – ať už energetických, nebo souvisejících s bydlením – a aktivní podpora pro politická řešení ve veřejné debatě.**
- **Ukazuje se, že aktivnější zapojení odborů do veřejné a politické debaty o bydlení a energetické krizi je výrazně populárnější mezi mladším členstvem.** Můžeme předpokládat, že jde o téma obzvláště důležité pro mladší pracující. Proto doporučujeme, aby se odboroví organizátoři a organizátorky obrátili na mladší členskou základnu a podrobněji zmapovali její postoje. Nedostatečně aktivní role odborů při řešení společenských problémů – krize bydlení, energetická chudoba či klimatická krize – může být jedním z důvodů jejich klesající atraktivity pro (mladé) pracující.

 Regulace cen nájmu, energií nebo rozvoj projektů družstevního bydlení – to všechno jsou transformativní projekty, kde mohou odbory dle příkladů ze současnosti hrát klíčovou roli. Pokud ji mají naplňovat i v České republice, je zapotřebí dále rozvíjet diskuzi a spolupráci mezi odbory, spřízněnými experty a spojenci (hnutí nájemnictva či organizace solidární ekonomiky) s cílem rozvíjet společné strategie a požadavky vůči státu, nebo pilotní projekty spolupráce na konkrétních řešeních v oblasti družstevního bydlení či komunitní energetiky.

Doporučení pro další výzkum:

 Hlubkové rozhovory s odborníky a odbornicemi z odborů, z oblasti bydlení a energetiky. Tyto rozhovory by umožnily podrobněji prozkoumat způsoby, jimiž mohou odbory působit v oblasti bydlení (např. jak mohou odbory spolupracovat s obcemi nebo jakou roli by mohly hrát v pořizování družstevního bydlení pro zaměstnance). V oblasti energetických služeb by rozhovory pomohly zmapovat reálné možnosti odborů a překážky, které v této činnosti narážejí.

 Focus groups s členy a členky odborů, zaměřené na detailnější prozkoumání možných rolí odborů při řešení krize bydlení a energetické chudoby. Cílem by bylo zjistit, jak navrhované kroky odpovídají potřebám členské základny. Prozkoumat by bylo možné otázky nájemního družstevního bydlení – zda by o něj byl mezi členstvem skutečný zájem – ale i další spojená témata. Analyzována by mohla být i představa, že odbory by měly podporovat spíše přístup k vlastnickému bydlení (např. půjčkou), zda je vnímáno jako stabilnější a jistější, avšak s rizikem nižší dostupnosti. U energetických služeb jde o konkretizaci typů služeb, které by odbory mohly poskytovat.

 Další výzkum stávající spolupráce mezi odbory, nájemnickými organizacemi (v českém i evropském kontextu), organizacemi solidární ekonomiky a následná formulace příkladů dobré praxe či pilotních projektů. V českém prostředí by takové zkoumání mohlo mít podobu militantního výzkumu či participativního akčního výzkumu, v jehož rámci by odbory společně s nájemnickými hnutími či organizacemi solidární ekonomiky mohly dále prakticky ověřovat možnosti spolupráce a mapovat její další potenciální směry.

Tiráž

Re-set: platforma pro sociálně-ekologickou transformaci je česká organizace, která výzkumem, vzděláváním a prací s veřejností podporuje snahu o udržitelnější a spravedlivější společnost. Promýslíme a popularizujeme koncepty pro sociální, ekologickou a demokratickou ekonomiku, zkoumáme příčiny sociálních a ekologických problémů a hledáme řešení. Podporujeme iniciativy zdola a spolupracujeme se sociálními hnutími, která usilují o dobrý život pro všechny v různých oblastech. Pomáháme lidem se organizovat a společně prosazovat své zájmy.

Tento projekt se uskutečnil ve spolupráci s kanceláří Friedrich-Ebert-Stiftung v Praze.

Texty
Editace a korektura:

Julija Moskvina, Josef Patočka
Josef Patočka

www.re-set.cz
info@re-set.cz

re→set

Tenhle systém potřebuje Re-set. Pojďme ho udělat společně! Podpořte naši práci svým darem na www.re-set.cz/daruj

Poznámky pod čarou

- 1** Život k nezaplacení. Online. Projekt PAQ Research a Český rozhlas. Dostupné z: <https://data.irozhlas.cz/zivot/uspory-castky/>. [cit. 2026-04-26].
2 popř. KLUSÁČEK, Jan et al. Energetická chudoba a její řešení. Online. Ostrava: Ostravská univerzita, 2022. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/publikace/energeticka-chudoba-a-její-reseni.pdf>. [cit. 2026-04-26]
- 3** MADDEN, David a MARCUSE, Peter. Na obranu bydlení: politika krize. Praha: Neklid, 2020. ISBN 978-80-907562-2-9
4 tj. s postupně narůstající proměnou bydlení ze statku zajišťujícího potřeby lidí k prostředku finančních investic
5 <https://jacobin.com/2024/06/labor-tenants-unions-organizing-solidarity>
6 <https://www.cttenantsunion.org/>
7 <https://shelterforce.org/2023/05/31/how-los-angeles-won-the-largest-municipal-housing-program-in-the-country/>
8 <https://www.livingrent.org/affiliations>
9 https://www.livingrent.org/we_won_rent_controls
10 <https://www.azubiwerk-muenchen.de/>
11 <https://www.tagesspiegel.de/berlin/berliner-gewerkschaften-unterstuetzen-volksbegehren-zur-enteignung-4230889.html>
12 <https://tribunemag.co.uk/2020/07/latin-americas-co-ops-are-an-alternative-to-housing-crisis>
13 <https://szolidarisgazdasagkozpont.hu/sec-hungarian-workers-in-the-housing-energy-crisis-2024-eng.pdf>
14 https://www.epsu.org/sites/default/files/article/files/Going%20Public_EPSU-PSIRU%20Report%202019%20-%20EN.pdf
15 <https://www.tuedglobal.org/>
16 <https://publicpowerwny.org/legislation/>
17 <https://www.cmkos.cz/hotothur/2024/03/Program-CMKOS-2022-2026.pdf>
18 <https://www.cmkos.cz/hotothur/2024/04/SONDY-special-2022.pdf>
19 <https://iniciativanajemniku.cz/>
20 <https://denikreferendum.cz/clanek/238108-praha-bez-ucitelu-nebo-zdravotniku-kvuli-cenam-bydleni-mozna-budouci-realita>
21 https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tricet-mestskych-bytu-pro-celniky-praha-se-snazi-vyresit-nedostatek-lidi-na_2511170738_dci
22 <https://sdilenedomy.cz/>
23 <https://www.son.cz/?p=1260>
24 <https://participativnibydeni.cz/vysledky-projektu/>
25 Medián je statistický pojem, označující přesně střední hodnotu, která dělí vzorek na dvě stejně početné poloviny. Než o průměr jde tedy často o údaj vyovídající více o běžné zkušenosti v populaci. Může být vychylený výrazně vysokými, ale nepočetnými hodnotami: například medián mezd je nižší než průměr apod.
26 „Pro rok 2025 je medián příjmu domácnosti jednotlivce 30 271 Kč, u páru je to 45 407 Kč, u páru s malým dítětem 54 488 Kč a u páru se dvěma malými dětmi pak 63 569 Kč (dle výzkumu Životní podmínky domácnosti ČSÚ). Domácnosti pod hranici chudoby mají příjem nižší než c0% mediánu (pro dané složení domácnosti). Nizkopříjmové mají příjem pod medián, standardně příjmové do 1,5násobku mediánu a vysokopříjmové nad 1,5násobek. Do celkového příjmu domácnosti se počítají příjmy všech členů pocházející z pracovní činnosti (včetně příjmů na ruku či na dohodu), dávek, příspěvků či důchodů, pronájmů a dalších zdrojů.“
27 Život k nezaplacení. Online. Projekt PAQ Research a Český rozhlas. Dostupné z: <https://data.irozhlas.cz/zivot/uspory-castky/>. [cit. 2026-04-26].
28 <https://data.irozhlas.cz/zivot/omezovani-spotreby/>